

Vriendschap 0.5?

Goed, het is blijkbaar een onderwerp dat speelt: wat moeten we met de moderne media, als het gaat om contact met mensen? De een verguist het, de ander is er lyrisch over, de volgende (en daar hoor ik bij) vindt het goed maar geen vervanging van face-to-face contact.

Vooropgesteld: God spreekt over de mens als niet goed alleen zijnde: dat geldt volgens mij niet alleen in een relatie c.q. huwelijk maar ook in vriendschappen. Met die insteek zal ik een aantal onderwerpen hieromtrent behandelen.

Vriendschap een illusie?

De wat ouderen onder u kennen misschien het liedje van Het Goede Doel over vriendschap: een nogal negatief liedje, tekenend voor de tijd (de jaren '80 waren niet heel vrolijk):

*Een keer trek je de conclusie
Vriendschap is een illusie
Vriendschap is een droom
Een pakketje schroot, met een dun laagje chroom*

Niet echt vrolijk hè? Ik geloof dan ook geen bal van wat ze zongen. Maar de vraag blijft: wat is vriendschap nu precies?

Voordat ik antwoord probeer te geven, gaan we eerst om de hete brij heen: we zullen een aantal voorbeelden uit de Bijbel de revue laten passeren (met dank aan vooral Valentina) met commentaar van mij.

Ongelijkheid

In zijn laatste 'preek' op aarde staat Jezus stil bij de relatie tussen Hem en de 11 apostelen (later noemt Hij Judas Iskarioth, nr. 12, ook vriend [Matthéüs 26:50]):

⁹ Gelijk de Vader Mij heeft liefgehad, heb ook Ik u liefgehad; blijft in mijn liefde.

¹⁰ Indien gij mijn geboden bewaart, zult gij in mijn liefde blijven, gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in zijn liefde.

¹¹ Dit heb Ik tot u gesproken, opdat mijn blijdschap in u zij en uw blijdschap vervuld worde. ¹² Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u heb liefgehad.

¹³ Niemand heeft grotere liefde, dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden. ¹⁴ Gij zijt mijn vrienden, indien gij doet, wat Ik u gebied. ¹⁵ Ik noem u niet meer slaven, want de slaaf weet niet, wat zijn heer doet; maar u heb Ik vrienden genoemd, omdat Ik alles, wat Ik van mijn Vader gehoord heb, u heb bekend gemaakt. (Johannes 15:9-15 NBG51)

Dat is wat! Wij, Jezus' vrienden? That makes me feel a bit wobbly in the knees... Later worden we Zijn broertjes en zusjes genoemd. We zijn Zijn vrienden als we doen wat Hij zegt: goed advies, maar maar in een vriendschap tussen mij en anderen lijkt het me nogal een slecht idee. De vriendschap bekoelt snel als ik zou voorschrijven wat ze moeten doen, en ik geef ze geen ongelijk als ze dat niet zouden pikken... De vriendschap tussen ons en Jezus of zelfs God (dat kan: denk aan Mozes bijvoorbeeld, of nog duidelijker Abraham [Genesis 18:16-33]) is van een andere orde dan die tussen mensen: met heel veel liefde, dat is hetzelfde hoop ik, maar niet gelijkwaardig. Laten we

verder kijken.

Louter plicht?

We maken een flinke sprong terug in de tijd, naar de dagen dat de richters richtten en mensen doodgingen in Moab (Elimelech, Machlon en Chiljon, Efrathieten uit Bethlehem, Juda):

⁷ Dus trok zij met haar beide schoondochters weg uit de plaats, waar zij vertoefd had. Toen zij onderweg waren om naar het land van Juda terug te keren, ⁸ zeide Naomi tot haar beide schoondochters: Gaat heen, keert terug, ieder naar het huis van haar moeder; de HERE bewijze u liefde, zoals gij die bewezen hebt aan de gestorvenen en aan mij; ⁹ de HERE geve u, dat gij rust moogt vinden, ieder in het huis van haar man. Hierop kuste zij ze, doch zij verhieven haar stem en weenden, ¹⁰ en zij zeiden tot haar: Wij keren zeker met u terug naar uw volk. ¹¹ Maar Naomi zeide: Keert terug, mijn dochters, waarom zoudt gij met mij medegaan? Heb ik nog zonen in mijn schoot, die u tot mannen zouden kunnen worden? ¹² Keert terug, mijn dochters, gaat heen, want ik ben te oud om een man toe te behoren. Indien ik al dacht: Ik heb hoop; ja, al zou ik vannacht een man toebehoren, ja, al zou ik zonen baren, ¹³ zoudt gij daarop wachten, tot zij volwassen waren? Zoudt gij daarom verhinderd worden een man toe te behoren? Neen toch, mijn dochters, het is immers voor mij veel verdrietiger dan voor u, want de hand des HEREN is tegen mij uitgestrekt. ¹⁴ Toen verhieven zij opnieuw haar stem en weenden, en Orpa kuste haar schoonmoeder, maar Ruth klemde zich aan haar vast. ¹⁵ Toen zeide zij: Zie, uw schoonzuster is teruggekeerd naar haar volk en haar goden; keer terug, uw schoonzuster achterna. ¹⁶ Maar Ruth zeide: Dring er bij mij niet op aan, dat ik u in den steek zou laten, door van u terug te keren; want waar gij zult heengaan, zal ik heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten: uw volk is mijn volk en uw God is mijn God; ¹⁷ waar gij zult sterven, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Zo moge de HERE mij doen, ja nog erger: voorwaar, de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en u. ¹⁸ Toen zij zag, dat zij vastbesloten was met haar mede te gaan, hield zij op tot haar te spreken. (Ruth 1:7-18 NBG51)

Uiteraard was het in die tijd gewoon dat kinderen voor hun ouders zorgen als die oud zijn: Naomi's zonen zijn dood, haar man ook, dus Ruth en Orpa blijven over als eventuele verzorgers. Naomi wil daar echter niets van weten en stuurt ze terug naar huis. Ruth weigert: ze blijft bij Naomi. Louter plichtsbef? Geloof ik niks van... Blijkbaar waren ze niet 'alleen' schoonmoeder en -dochter, maar ook vriendinnen. Dáárom stuurt Naomi de dames weg (dat was voor Orpa en Ruth de enige kans op een toekomst, zo had ze geoordeeld) en dáárom weigerde Ruth: ik kan u, moeder, toch niet alleen laten? De heftige taal die Ruth gebruikt, getuigt van haar liefde, ook, juist in slechte dagen.

Extreem innig

Dan komen we bij het voorbeeld van vriendschap; hechter dan dit vinden we niet in de Bijbel.

¹ Jonathan, die bij dit gesprek aanwezig was, voelde zich meteen sterk tot David aangetrokken en vatte een innige vriendschap voor hem op. ² Saul nam David vanaf die dag bij zich en liet hem niet meer teruggaan naar zijn ouderlijk huis. ³ En Jonathan, die David zo lief had als zijn eigen leven, sloot vriendschap met hem: ⁴ hij deed zijn mantel af en gaf die aan David. Ook gaf hij hem zijn uitrusting, tot en met zijn zwaard, zijn boog en zijn koppelriem. (1 Samuel 18:1-4 NBV)

Jonathan ziet en hoort David en weet meteen dat hij iemand is met wie hij zich wil verbinden: zomaar, zonder meer. Zelfs als Saul David wil doden, kiest Jonathan tegen zijn vader want voor David; dat kost hem bijna zijn leven want hij krijgt een speer naar de kop van een woedende Saul. Het feit dat David niks tegen Saul had (gedaan), in tegendeel, hielp mee bij Jonathans beslissing. Dat de liefde die Jonathan voor David voelde wederzijds was, bewees David ook toen Jonathan gesneuveld was en hij een klaaglied aanhief:

²⁶ Ik ben benauwd om jou, mijn broeder Jonathan!
Je was mij zeer lief;
je liefde was mij wonderlijker dan de liefde van vrouwen. (2 Sam. 1:26 HSV)

Nogal een heftige uitspraak, wat? Maar nou komt de hamvraag: waarom hielden David en Jonathan zo van elkaar? Wat maakte dat Jonathan wist dat hij vrienden met David wilde zijn?

Vriendschap 1.0?

Waarom waren David en Jonathan matties for life? Of beter: waarom zijn mijn vrienden mijn vrienden? Want voorbeelden uit de Bijbel halen, da's allemaal leuk (hence vriendschap 0.5) maar nou moet je het zelf nog doen (hence vriendschap 1.0). Eén ding: verwacht van mij geen recipe. Ik ben jou niet en v.v., dus ik ga je slechts handreikingen doen, vooral uit de Bijbel (ook apocrief, dat je het maar weet!). Het kan dus ook zijn dat ik wat hak-takkerig overkom, juist omdat het losse handvatten zijn.

Waarom?

Waarom ben ik vrienden met M. en R.? Waarom wist ik na 1 gesprek al dat E. en E. vrienden zouden worden? Heck, waarom wist ik het bij M. en A. al bij de eerste aanblik, net als bij David en Jonathan? Of bij B., B., J., B., G.? Of weet ik al vrij snel bij anderen dat we nooit vrienden zullen worden, hoe bovenstebest een broeder die persoon ook is, zoals bij M.?

Weet je: geen flauw idee... Echt, ik weet het niet! Ik heb er over nagedacht met E. en verder dan dat we beide zo gek als een deur zijn, kwamen we niet; E. dan: hij wist na dat eerste gesprek ook dat we vrienden zouden worden, maar waarom geen idee; M. vond me in eerste instantie een ouwe wijsneuzerige zak en tja, dat klopt ook wel, maar nu wil hij soms raad en zijn we vrienden! En nou beweert Jezus Sirach wel dat

¹⁷ Wie ontzag heeft voor de Heer zoekt de juiste vrienden uit; zoals hijzelf is, zo zijn zijn vrienden. (Sirach 6:17 NBV)

maar toch verschillen mijn vrienden en ik nogal...

Voor mij heeft vriendschap sluiten te maken met die klik waar ik het net over had, die Jonathan voelde bij David: je weet vrij snel wel of iemand je ligt of niet en hoe ver dat liggen gaat. Dat dat niet altijd zo werkt, vertelde E. me, die pas na 1^{1/2} en na een knallende ruzie ervoor koos (in samenspraak met) vrienden te worden met C.

Noodzaak

Voor mij werkt het wel zo, met de klik: het verschil is nog een reden, ik benadruk dit want het is belangrijk, dat ik niets kan voorschrijven over vriendschap. Toch wijd ik deze ruimte aan vriendschap, omdat ik wel instem met wat Jezus Sirach zegt over wat hem blij te moede maakt:

¹ Drie dingen geven mij vreugde,
ze zijn geliefd bij de Heer en bij mensen:
eensgezindheid onder broers en zusters,
vriendschap met anderen,
man en vrouw die harmonisch samenleven. (Sirach 25:1 NBV)

Ik vermoed ook, gezien zijn somstijl lyrische uitspraken over vriendschap, dat hij weet waar hij het over heeft:

¹⁴ Een trouwe vriend is een veilige schuilplaats,
wie er een gevonden heeft, heeft een schat gevonden. (Sirach 6:14 NBV)

Je kunt niet zonder:

¹⁷ Een vriend is je altijd toegedaan,
je broer is geboren om te helpen in tijden van nood. (Spreuken 17:17 NBV)

want

¹⁰ Wanneer twee vrienden samen zijn en een van beiden valt, helpt de ander hem
weer overeind, maar wie alleen is en ten val komt is beklagenswaardig, want hij
heeft niemand die hem op de been helpt. (Prediker 4:10 NBV)

Soms is het actief helpen, soms is het helpen opstaan, soms is het je schouder om op uit te huilen,
en vaak is het gewoon luisteren.

Acceptatie en leehringhe

Vriendschap heeft ook te maken met acceptatie: je bent bevriend met heel een persoon, niet alleen
met wat je zint, maar ook met waarvan je denkt “Hmmm... Zou ik toch anders doen...” Hoor je me
goed? HEEL de persoon!

⁹ Wie vriendschap zoekt, dekt fouten toe,
wie ze telkens oprakelt, verliest zijn vrienden. (Spreuken 17:9 NBV)

Wat heb je eraan iemand de grond in te boren? Niks, nakkes, nada!

¹ Een vriendelijk antwoord doet woede bedaren,
krenkende woorden wakkeren toorn aan. (Spreuken 15:1 NBV)

²⁴ Een vriendelijke uitspraak is een korf vol honing,
zoet voor de ziel en gezond voor het lichaam. (Spreuken 16:24 NBV)

²³ Een mens vindt vreugde in een goedgekozen antwoord,
de juiste woorden op de juiste tijd – hoe voortreffelijk is dat. (Spreuken 15:23 NBV)

Maar... Ja, er is een maar: als jij bevriend met iemand bent, zul je waarschijnlijk ook willen dat
hij/zij tot volle bloei komt:

¹⁷ Zoals men ijzer scherpt met ijzer,
zo scherpt een mens zijn medemens. (Spreuken 27:17 NBV)

Doe dat, I beg of you, in liefde: niet zo van “FOUT!” maar luister waarom iemand iets doet of laat,
leer (van) die persoon (kennen). Neem de ander serieus: wie zegt dat jij er niet naast zit?

²⁰ Wie met wijzen omgaat, wordt zelf wijs,
wie met dwazen verkeert, is er ellendig aan toe. (Spreuken 13:20 NBV)

¹⁵ Een dwaas denkt dat hij de juiste weg gaat,
wie wijs is, luistert naar goede raad. (Spreuken 12:15 NBV)

Ga het gesprek aan: interesseer je voor de drijfveren van de ander! Ga niet zomaar met je vinger
zwaaien, sla iemand niet met de Bijbel om de oren: het werkt niet. Echt niet, hoe goedbedoeld ook.
Nogmaals:

¹ Een vriendelijk antwoord doet woede bedaren,
krenkende woorden wakkeren toorn aan. (Spreuken 15:1 NBV)

Trek samen op, in liefde, ga samen-LEVEN en neem elkaar serieus. In die relatie kun je in gesprek over wat dat LEVEN dan voor iemand inhoudt: ga samen op zoek! Dán geldt:

⁶ Het verwijt van een vriend is oprecht,
de kus van een vijand al te hartelijk. (Spreuken 27:6 NBV)

(Jezus en Iskatioth, remember?)

Dus, nog één keer (hamer, hamer): accepteer! Wees bevriend met iemand, niet met zoals iemand volgens jou hoort te zijn. Daarin mag je elkaar blijven uitdagen: wie/wat ben je en wat wil je? Wat wil God van je? Hoe kan ik daaraan bijdragen? Of wil je soms even van je af praten? En ja, soms is het een schop onder de kont uitdelen...

Onderhoud

Er zijn van die mensen met wie je bevriend bent, maar waarmee het contact door afstand wat verwatert: that happens, en hoort denk ik wel bij het leven. Toch weet ik dat als ik een van die vrienden weer eens ontmoet die scheiding toch weer wegvalt: je bent bevriend en je blijft dat! Do try to get together sometimes:

¹⁰ Laat een oude vriend niet in de steek,
want een nieuwe evenaart hem niet.
Een nieuwe vriend is als jonge wijn,
pas wanneer hij rijp is smaakt hij goed. (Sirach 9:10 NBV)

Hoewel ik mijn vrienden nooit geproefd heb, snap ik het wel: voordat je weet wat je aan iemand hebt, ben je een tijdje verder. Voorbeeldje: toen ik deze studie met E. besprak, hadden we het ook over de al eerder genoemde vriendschap met C. E. gaf als commentaar dat C. nou echt iemand was met wie hij later in hetzelfde bejaardentehuis zou willen zitten: zo'n soort vriendschap is het, terwijl ze elkaar nu een paar keer per jaar zien. Ik ben nu, ik mag wel zeggen hecht, bevriend met E., maar ik ben C. niet, kan C. niet vervangen of iets dergelijks en wil dat ook niet! Voor ons allebei, E. en mij, hebben we moeten zoeken naar wie/hoe de ander is, terwijl E. en C. dat ondertussen heel goed van elkaar weten.

Ik correspondeer nog steeds met een vriend van mij, T., die nu in Mexico woont. We zien elkaar nooit, maar schrijven elkaar wel.

Omdat...

Toch, na al deze zaken en mijn niet precies weten waarom ik vrienden ben met zekere mensen, wil ik een reden opvoeren. Deze reden heb ik in het boek *Echte vrienden* van Stine Jensen gelezen, maar het is een citaat van Michel de Montaigne:

En l'amitié dequoy je parle, elles se meslent et confondent l'une en l'autre, d'un meslange si universel, qu'elles effacent, et ne retrouvent plus la cousture qui les a jointes. Si on me presse de dire pourquoy je l'aymoys, je sens que cela ne se peut exprimer, qu'en respondant: Par ce que c'estoit luy, par ce que c'estoit moy.

Bij de vriendschap waar ik het over heb, smelten de geesten samen en vermengen zich tot zo'n volledige eenheid dat zij naadloos in elkaar opgaan. Als ik zou moeten zeggen waarom ik zoveel van hem hield, weet ik daar geen ander antwoord op dan slechts dit: Omdat hij het was, omdat ik het was.

Dat is wat ik bedoel met accepteren: je bent vrienden met iemand omdat hij zo is als hij is, en ik zoals ik... Daar is geen wetenschappelijk verantwoorde verklaring bij, geen moeilijke woorden: je bent bevriend omdat je die persoon waardeert!

Ter afsluiting van dit deel een werkelijk rare (RAARRR) tekst van Sirach:

⁶ Een spotlustige vriend is als een dekhengst,
hij hinnikt onder iedere berijder. (Sirach 33:6 NBV)

Hier snap ik niks van dus zadel ik jullie maar met het probleem op ;-P

Vriendschap 2.0?

Allrighty then, nu zijn we waar ik heen wilde: social media. Wat zijn deze?

Middelen tot communicatie

We kennen al eeuwen de brief: de brief was een middel om boodschappen over te brengen van persoon A in A naar persoon B, al dan niet in A. Sinds het begin van de twintigste eeuw hebben we ook telefoon: die voegt geluid en dus intonatie toe. Radio heeft, hoewel in één richting, dit voordeel ook boven bijvoorbeeld een plakkaat; televisie voegde daar beeld aan toe.

Met de komst van internet en diens ontwikkeling hebben we e-mail, ter 'vervanging' van de brief want vele malen sneller; chatten lijkt echter op telefoneren zonder stem dus de intonatie mist. Tegenwoordig is beeldtelefonie via de computer heel normaal en hebben we nu dus gemedieerd maar toch direct contact, met alle voordelen van dien: èn taal èn intonatie èn non-verbale communicatie.

Hier hebben we gelijk te pakken wat sociale media zijn: media gericht op sociale handelingen tussen mensen, namelijk communicatie. Deze communicatie is, in tegenstelling tot face-to-face contact, gemedieerd: er zit iets tussen dat de afstand die er is als je niet face-to-face kunt communiceren wegneemt.

Mogelijke belemmeringen en kansen

Dat kan uiteraard een belemmering zijn: er gaat niets boven face-to-face contact, in het hier en nu, da's waar. Maar als dat niet altijd even goed mogelijk is? Als ik wil praten met C., in Duitsland? Als E. wil praten met J., so many miles away? Een brief doet er minstens een week over en een antwoord waarschijnlijk twee, dus wat als je nu behoefte hebt aan contact? Dan zeg ik leve het internet! Er zijn plenty mensen die ik soms even wat wil vragen: e-mail of chat zijn dan heel geschikt. Even iets kwijt moeten? Zeg het online en de ander weet. Of nog een inkopper: afspraak maken met iemand? Mail met verzoek, chat even over de details et voilà!

Ik ben graag samen met mijn vrienden, vaak en veel, maar met sommige is dat vanwege afstand onmogelijk: dan is internet en sociale media een goede en goedkope uitkomst om toch contact te hebben. Het is géén vervanging van direct contact maar wel een waardevolle aanvulling: ik zou nu echt niet zonder willen!

Conclusies en tips

Dus: onderhoud vriendschappen, die zijn heel waardevol; een deel van de middelen hiervoor zijn sociale media en gebruik die dan ook, wisely of course.

Wat dat wisely dan is? Nou, niet ter vervanging van echt contact dus: ga niet totaal op in de virtuele wereld maar ga ook gewoon langs bij iemand, of nodig iemand uit. Overdrijf het ook niet: 24/7 online zijn hoeft niet, echt niet! Eén puntje van aandacht waar ik toch nog op wil hameren: wees ook online jezelf! Je hoeft niet alles bloot te geven, maar wat je bloot geeft laat dat wel jou zijn: wees eerlijk en oprecht, net als in face-to-face contact.